

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

Володимир Мисливий

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри інформаційного,
господарського та адміністративного права
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
ORCID: 0000-0001-8950-4237

Софія Невечера

студентка третього курсу факультету
соціології і права
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
ORCID: 0000-0003-1928-2602

<https://doi.org/10.32782/2306-9082/2022-45-5>

УДК 343.2/.7

Якою бути назві нового кримінального законодавства?

Вступ. Чинне українське законодавство постійно перебуває у стані реформування. Так, у законодавчій базі у сотні разів більше законів, якими вносяться зміни в уже наявні законодавчі акти, аніж їх самих. Це насамперед є наслідком розвитку суспільного життя та стрімкого науково-технічного прогресу. Змінюються як життєві цінності, так і характер відносин між індивідами у суспільстві. Законодавець же шляхом внесення змін до законодавства та нормативно-правових актів намагається динамічно реагувати на трансформацію суспільних

відносин. У цьому відношенні не є винятком і Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року (далі – КК України), адже за часи існування до нього вносилися зміни за допомогою 233 законів України.

Постановка проблеми. Кримінальний кодекс України нині складається з двох частин – Загальної та Особливої, в яких розміщені 447 статей. У розробці та схваленні нині чинного кодифікованого акта кримінального законодавства застосовувався досвід розвинених країн з метою імплементації у Кримінальний кодекс України

найбільш вдалих положень кримінального законодавства інших держав.

Тридцять років тому проєкт КК України був схвалений європейськими фахівцями у галузі кримінального права як такий, що відповідає принципам демократичної правової держави, для якої людина, її життя та здоров'я, честь та гідність визнаються найвищими соціальними цінностями.

Нині все частіше предметом дискусії постає питання ґрунтовного реформування кримінального законодавства шляхом проведення його нової кодифікації з метою створення більш досконалої моделі кримінального законодавства України з дотриманням кращих європейських зразків. Тому важливим та концептуальним питанням є визначення назви майбутнього кодифікованого акта кримінального законодавства.

Мета статті. Метою цієї статті є дослідження проблеми, пов'язаної з визначенням та обґрунтуванням назви нового закону про кримінальну відповідальність у зв'язку із триваючою розробкою нового кримінального законодавства в рамках удосконалення правової системи України та внесення відповідних пропозицій з цього питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню, що стосується назви нового кримінального законодавства, присвячено небагато праць учених-правників. Серед авторів, які торкаються цього питання у своїх наукових роботах, зокрема, такі науковці, як: Ю.В. Баулін, О.О. Дудоров, С.В. Лосич, В.О. Меркулова, В.О. Навроцький, Ю.А. Пономаренко, В.Я. Тацій, М.І. Хавронюк та інші криміналісти. Указані праці дають змогу більш детально проаналізувати їх положення для дослідження порушеного питання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У зв'язку з реформуванням вітчизняного кримінального

права провідні вчені-юристи пропонують докорінно переглянути структуру та зміст Кримінального кодексу України з метою концептуальних змін його парадигми, системи і структури, впровадження окремих інститутів та диференціації норм, а також врахування положень кримінального права, розроблених на сьогодні в наукових доктринах та правозастосовній практиці. Поряд з цим з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII [1] (більш відомого як закон про кримінальні проступки) потреба у новій кодифікації кримінального законодавства стала нагальною.

Указом Президента України про «Питання Комісії з питань правової реформи» від 7 серпня 2019 р. № 584/2019 створену згадану у назві комісію, основним завданням якої є сприяння подальшому розвитку правової системи України на основі конституційних принципів верховенства права, пріоритетності прав і свобод людини і громадянина з урахуванням міжнародних зобов'язань України. Указом також створена робоча група з питань розвитку кримінального права, завданням якої є забезпечення, розроблення та внесення узгоджених пропозицій з питань удосконалення правової системи України з урахуванням сучасних викликів та потреб демократичного суспільства. Комісія з питань правової реформи при Президентові України у складі робочої групи з питань розвитку кримінального права активно розробляє проєкт нової редакції Кримінального кодексу України, який у міру готовності та узгодження між її членами оприлюднюється на сайті «Новий Кримінальний кодекс» [2].

Станом на грудень 2021 року робоча група з питань розвитку кримінального

права завершила обговорення Загальної частини та більшості розділів Особливої частини нового Кодексу.

Аналізуючи діяльність та пропозиції, що надаються членами робочої групи, можна спостерігати, що натепер передбачається можливий поділ Кримінального кодексу України на декілька книг, що вже апробовано у законотворчій діяльності під час створення Цивільного та Виборчого кодексів України. Отже, такий підхід можна визнати цілком прийнятним, адже будь-який нормативно-правовий акт, тим паче кодекс, окрім того, що він повинен належним чином регулювати відповідні суспільні відносини, має бути зручним у процесі його правозастосування. Поділ кодексу на книги з відповідними назвами не лише сприяє зручному користуванню кодифікованим нормативно-правовим актом, але й певним чином реалізує у законодавчій площині теоретичну ідею щодо видового об'єкта кримінальних правопорушень. На значенні видового об'єкта наголошує В.Я. Тацій, підкреслюючи, що видовий об'єкт має практичне значення, яке може бути використано у разі побудови системи тої чи іншої групи злочинів [3, с. 88], що підтримувалося іншими науковцями [4].

Проектом також пропонується радикальне перезавантаження караності кримінальних правопорушень шляхом відмови від традиційних санкцій у статтях Особливої частини з їх перенесенням до Загальної частини Кримінального кодексу України. На нашу думку, з огляду на таку глибоку трансформацію кримінального законодавства правотворцям важливо тримати під постійною увагою й інші важливі питання кримінального права, які потребують синхронної модернізації. Загалом зазначений комплексний інноваційний підхід до розвитку кримінального законодавства сприятиме вдосконаленню законодавчої детермінації завдань Кримінального кодексу

України, тлумаченню сутності, взаємозв'язку та співвідношенню його функцій.

Разом із тим у цій законотворчій царині наявні і висловлюються не менш радикальні пропозиції. Зокрема, група тривалий час визначала місце кримінальних проступків, що натепер залишаються в проекті, хоча існували думки про їх окрему кодифікацію (Кодекс про кримінальні проступки). Одна із груп фахівців права пропонує окремою частиною Кримінального кодексу України зробити кримінально-виконавче право, імплементувавши таким чином Кримінально-виконавчий кодекс України у Кримінальний кодекс України, тощо.

Разом із тим науковці, що входять до складу робочої групи з питань розвитку кримінального права, вважають важливим та розробляють підхід до визначення назви майбутнього кодифікованого акта кримінального законодавства, що також розглядається в межах творчої дискусії, яка в частині її предмета зумовлена декількома чинниками. По-перше, окремими науковцями, які розробляють та надають свої пропозиції щодо проекту нового кримінального закону, категорія «кодекс» розглядається як дещо застаріла та така, що не відповідає сучасним правовим реаліям. По-друге, пропонований проект нової редакції Кримінального кодексу України за своїми суттю та призначенням є більш масштабним та повинен бути більш стабільним, а отже, назва «кодекс» не може охопити всі сутнісні елементи нового кримінального законодавства, які імплементуються.

Звернення до Академічного тлумачного словника української мови вказує на те, що «кодекс» – це сукупність правил поведінки, звичок, переконань і т. ін. Як юридичний термін поняття «кодекс» означає сукупність законів у якій-небудь галузі права [5]. Кодекс є результатом проведення

систематизації законодавства шляхом кодифікації.

Варто зазначити, що систематизація як засіб упорядкування нормативно-правових актів поринає у глибину тисячоліть. Закони Ману, Хаммурапі, XII таблиць, «Руська Правда» та інші пам'ятки права різних історичних епох містять систематичний виклад правових звичаїв, які були санкціоновані державою. У наш час систематизація стала ще більш поширеною. Адже надзвичайно велика кількість нормативно-правових приписів, що регулюють відносини у тій чи іншій галузі права, зокрема і кримінальному праві, потребують упорядкування, вдосконалення нормативно-правового матеріалу, приведення його до певної узгодженої системи. Отже, без систематизації законодавства нині не може обійтися жодна правова система світу.

Одним із найбільш поширених видів систематизації законодавства є кодифікація, тобто певне впорядкування нормативно-правових актів, які мають спільний предмет регулювання, що полягає в їх змістовій переробці: усуненні суперечностей, розбіжностей, скасування застарілих норм, створенні зведеного нормативного акта. Аналізуючи положення підручників, наукових статей, відзначимо, що найбільш поширеним серед учених-юристів є визначення, що кодекс – це систематизований законодавчий акт, що забезпечує детальне правове регулювання певної сфери однорідних суспільних відносин і має структурний розподіл на частини, розділи, підрозділи, статті, які певною мірою відображають зміст тієї чи іншої галузі законодавства [6].

Деякими іншими вченими пропонується вивести Загальну частину Кримінального кодексу України в окремий законодавчий акт з орієнтовною назвою «Основи законодавства України у сфері кримінальної відповідальності». Вважаємо, що такий підхід може призвести не до систематизації

та уніфікації кримінального законодавства, а до поглиблення вже наявних прогалин та колізій у кримінальному праві, що носять архаїчний та застарілий характер, а також до проблем під час правозастосування [7, с. 108].

Існує й позиція щодо такої назви нового кримінального закону, як «Кодекс України про відповідальність за злочини», що зазначена на сайті «Новий Кримінальний кодекс» [2].

Натомість ми прихильні до думки більшості вчених робочої групи з питань розвитку кримінального права, які пропонують у новій редакції Кримінального кодексу України залишити чинну назву кримінального законодавства, виходячи із такого.

Назва «кодекс», незважаючи на свою багатовікову історію, досі є актуальною у розвинених державах сучасного світу. Такими прикладами можуть слугувати кримінальні кодекси Французької Республіки, Королівства Іспанія, Чеської Республіки, Литовської Республіки, Республіки Польща, Китайської Народної Республіки, Турецької Республіки, Туніської Республіки, Грузії та кодекси інших країн. Підтвердженням цього усталеного підходу в інших галузях законодавства можуть також бути Цивільний процесуальний кодекс Франції, Господарський кодекс Королівства Бельгія, Уніфікований Комерційний кодекс Сполучених Штатів Америки, Господарський кодекс Естонії тощо.

Сучасна система вітчизняного законодавства включає у себе 25 кодексів, що регулюють найбільш важливі суспільні відносини. Прикладом кодексів у сучасній Україні нині є: Кримінальний, Цивільний, Кримінальний процесуальний, Цивільний процесуальний, Кримінально-виконавчий, Сімейний, Господарський та інші кодекси.

Використаний у назвах попередніх (1922, 1927, 1960 рр.) та чинного Кримінального кодексу України від

5 квітня 2001 року прикметник «кримінальний» своїм походженням зобов'язаний латинському терміну “*crimen*”, який означає «злочин». Проте за особливостей розвитку правових систем в інших країнах трапляються різні назви відповідних законів про кримінальну відповідальність. При цьому вони, як правило, також є похідними від назви злочину – *Criminal Code of Canada* (Канада), або від назви покарання – *Model Penal Code* (США), *Code Pénal Suisse* (Швейцарія), *Kodeks karny* (Польща) або *Deutsches Strafgesetzbuch* (ФРН). Оригінальною та цілком нормативною назвою відрізняється кримінальне законодавство Ізраїлю – «Закон про кримінальне право Ізраїлю» [8].

Варто відзначити, що наукова дискусія щодо пошуку іншої назви закону про кримінальну відповідальність розгорнулася ще наприкінці минулого століття під час розробки проекту нині чинного Кримінального кодексу України. Під час обговорення цього питання пропонувалася така його назва, як «карний кодекс», що здавалася найбільш співзвучною українській мові та вітчизняній правовій думці. Певною радикальністю відрізнялася позиція М.Й. Коржанського, який вважав, що кримінальний кодекс в етимологічному значенні може сприйматись як «злочинний» кодекс. Натомість, на його думку, національному кримінальному законодавству варто було би скористатися назвою «уголовний» як словом зі спадщини «Руської Правди» часів Київської княжої доби, саме з якої термін «уголовний» було й запозичено російськими правниками. Можливо, така версія вченого мала рацію, адже відомо, що «головництво» (головщина) за «Руською Правдою» означало грошовий викуп, що відшкодовується вбивцею (головником) родичам вбитого. Проте така пропозиція не була підтримана. Крім того, поняття «кримінальний» у контексті

української мови є більш співзвучним з поняттям «карний».

Отже, розробники проекту чинного КК України обґрунтовано залишили, а вітчизняний законодавець підтримав традиційну назву «Кримінальний кодекс». Така позиція, на наш погляд, цілком узгоджується з ключовим етимологічним значенням терміна «кримінальний», оскільки відповідає основним завданням закону про кримінальну відповідальність у вітчизняній правовій системі, який виконує охоронну, регулятивну, запобіжну та інші функції у боротьбі з кримінальними правопорушеннями, що відповідає головній меті цієї галузі публічного права.

У цьому сенсі принциповим є те, що термін «кримінальний» використаний у назві не лише чинного Кримінального кодексу України, а й є ключовим в інших кодифікованих актах і відповідних галузях права. До таких на сьогодні можна віднести Кримінальний процесуальний кодекс України, який покликаний регулювати порядок кримінального провадження; Кримінально-виконавчий кодекс України, що регламентує порядок і умови виконання та відбування кримінальних покарань.

До того ж варто звернути увагу на те, що у разі зміни назви кодексу постане питання про необхідність зміни назви цієї галузі права, з приводу чого відсутні будь-які обґрунтовані підстави. Разом із тим наукові розвідки щодо етимологічного походження назви майбутнього закону про кримінальну відповідальність спонукають до подальшого дослідження цього питання в теорії кримінального права. При цьому вказане визначення у сучасних умовах у різних народів використовується не тільки залежно від певної правової системи чи правової сім'ї, а й зумовлене концептуальною ідеєю, яка історично покладена у підґрунтя такої назви.

Проаналізувавши європейське законодавство та право, можемо виділити три основні підходи щодо розуміння походження назви галузі права.

Якщо у підґрунтя покладається ідея протиправного діяння (злочину), то галузь права акцентується на терміні «кримінальне», знову ж таки від лат. *crimen*, тобто «право про злочин»; отже, *criminal law* (англ.), *droit criminal* (франц.), *delitti perseguitati per l'atto d'accusa* (італ. злочини, що переслідуються по обвинувальному акту); кримінальне право (укр.) та ін. Коли на перше місце законодавці висувають ідею покарання за злочин, то, відповідно, назва визначається інакше, а саме як право про покарання, від лат. *poena* (покарання): *penal law (code)*, *droit penal*, *strafrecht*, *prawo karnu*, наказателно право тощо (Польща, Франція, Чехія та ін.) [9, с. 3].

Натепер у деяких пострадянських країнах залишено російськомовну назву цієї галузі як «уголовное право». Натомість, збереження у вітчизняному законодавстві терміна «кримінальний» не лише відповідає українській традиції, але й узгоджується з найбільш поширеними у світовій практиці підходами до визначення термінології у цій галузі законодавства.

Крім того, не можна також не враховувати, що такі назви юриспруденції, як «кримінологія» та «криміналістика», мають спільний корінь, що вказує на певну спорідненість між собою та з галуззю кримінального права загалом. Це, своєю чергою, підкреслює обґрунтованість вживання в назві і чинного, і в майбутньому нового кримінального закону терміна «кримінальний».

Таким чином, з урахуванням тлумачення вказаних понять, вважаємо за доцільне у разі визначення назви нового закону про кримінальну відповідальність вибрати назву «Кримінальний кодекс України».

Висновки. Законотворча робота потребує використання досконалої юридичної техніки, яка включає у себе відповідні правила розробки, викладення та оформлення новоствореного законодавства та нормативно-правових актів. Такі правила поділяються на змістові, логічні, структурні, мовні, процедурні та інші положення. Назва закону та його зміст мають бути викладені доступною державною мовою, зберігаючи відповідний баланс між ясністю та юридичною точністю.

Використання таких назв нового кримінального закону, як «Кодекс України про відповідальність за злочини» чи «Основи законодавства України у сфері кримінальної відповідальності» або «Кодекс України про кримінальні правопорушення та проступки», а також інші подібні варіанти не сприятимуть подальшому розвитку кримінального законодавства, оскільки загальною метою цього процесу є створення єдиного цілісного кодифікованого акта.

Зміна назви кримінального законодавства України може призвести до виникнення нових правових колізій та суперечностей у разі правозастосування норм такого законодавчого акта з огляду на відсутність наступності між попереднім і майбутнім кримінальним законодавством. Крім того, така зміна може спричинити порушення наявного балансу у системі співвідношення та взаємозв'язку кримінального законодавства з іншими галузями кримінально-правового спрямування.

Новий кримінальний закон як єдине головне джерело охорони найбільш важливих суспільних відносин від кримінальних правопорушень у своїй назві повинен чітко і точно відображати ту галузь права, яку він презентує. Тому, на нашу думку, такий фундаментальний акт, як новий кримінальний закон, повинен мати й нині чинну назву – Кримінальний кодекс України.

Разом із цим, незважаючи на те, якою стане назва, реформа кримінального законодавства повинна бути проведена з додержанням усіх основоположних прав, свобод і законних інтересів членів соціуму з метою більш чіткої регламентації суспільних відносин, що настають після вчинення кримінального

правопорушення, а також задля запобігання таким діями. Процес створення нового кодифікованого акта кримінального права повинен бути проведений з дотриманням процедури, встановленої вітчизняними законами та міжнародними нормативно-правовими актами, ратифікованими Україною.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text> (дата звернення: 29.01.2022).
2. Новий Кримінальний кодекс : вебсайт. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/> (дата звернення: 17.01.2022).
3. Тацій В.Я. Объект и предмет преступления в советском уголовном праве. Харьков : Вища школа. Изд-во при ХГУ, 1988. 198 с.
4. Мисливий В.А. Видовий об'єкт злочинів у системі кримінально-правових координат. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2015. № 2. С. 122–130.
5. Кодекс. *Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980)* : вебсайт. URL: <http://sum.in.ua/s/kodeks> (дата звернення: 17.01.2022).
6. Правова система як регулятор суспільних відносин. *Правознавство. Освіта. UA* : вебсайт. URL: <http://osvita.ua/vnz/reports/law/10011/> (дата звернення: 17.01.2022).
7. Мельников А.М. Доцільність кодифікації кримінального законодавства у зв'язку із реформуванням кримінального судочинства в Україні. *Митна справа*. 2013. № 5 (2.1). С. 105–111.
8. Закон об уголовном праве Израиля. Санкт-Петербург : Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс, 2005. 412 с.
9. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / за ред. О.М. Литвинова. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2020. 415 с.

Мисливий В. А., Невечера С. А. Якою бути назві нового кримінального законодавства?

Розглянуто питання, що пов'язані з назвою нового кримінального закону у зв'язку з його реформацією. Висвітлено ступінь розробки проблеми, а також для детального опрацювання порушених питань і досягнення мети статті ґрунтовно досліджено етимологію слів «кримінальний» та «кодекс». Також для поглибленого розуміння сутності вказаних понять з'ясовано їх використання та тлумачення у термінологічній правовій лексиці української мови. У частині визначення сутності систематизації законодавства шляхом кодифікації використані окремі положення теорії держави і права. Для кращого розуміння питань, пов'язаних з упорядкуванням кримінально-правових норм, згадано низку правових приписів стародавніх часів. У разі доведення позиції щодо актуальності та відповідності сучасним правовим реаліям категорії «кодекс» наведені приклади кримінальних, цивільних, господарських кодексів європейських держав та інших країн світу. Також відзначено, що сучасне чинне українське законодавство складається з 25 кодексів, які спрямовані на врегулювання найбільш важливих суспільних відносин. За допомогою порівняльно-правового методу досліджено назви відповідних кримінальних законів у зарубіжних державах, таких як Австралія, Австрія, Польща, Ізраїль. У статті критично розглянуто низку пропозицій, висловлених щодо назви як чинного

кримінального законодавства, так і майбутнього закону про кримінальну відповідальність. Звернуто увагу також на те, що назва розглядуваної галузі права, яка має бути врегульована новим кодифікованим актом, також повинна відповідати його назві. Аналіз європейського права показав, що можна виділити три основні позиції щодо розуміння сутності походження назви галузі права, яка розглядається в цій праці. І ці позиції залежать від того, яка саме ідея покладена у підґрунтя галузі права.

Наведено обґрунтовані висновки щодо збереження наступності у назві майбутнього закону про кримінальну відповідальність – «Кримінальний кодекс України», оскільки він має бути головним джерелом кримінального права. Таким чином, назва законодавчого акта повинна відображати ту галузь права, яку він безпосередньо регулює.

Ключові слова: кримінальне законодавство, систематизація, кодифікація, кодекс, кримінальний, нормативно-правовий акт, реформація кримінального права, Кримінальний кодекс України.

Мысливый В. А., Невечера С. А. Каким быть названию нового уголовного законодательства?

Рассмотрены вопросы, связанные с названием нового уголовного закона в связи с его реформацией. Освещена степень разработки проблемы, а также для детальной проработки поставленных вопросов и достижения цели статьи основательно исследована этимология слов «уголовный» и «кодекс». Для углубленного понимания сущности указанных понятий выяснено их использование и толкование в терминологической правовой лексике украинского языка. В части определения сущности систематизации законодательства методом кодификации использованы отдельные положения теории государства и права. Для лучшего понимания вопросов, связанных с упорядочением уголовно-правовых норм, упомянут ряд правовых предписаний древних времен. При доказывании позиции актуальности и соответствия современным правовым реалиям категории «кодекс» приведены примеры уголовных, гражданских, хозяйственных кодексов европейских государств и других стран мира. Также отмечено, что действующее украинское законодательство состоит из 25 кодексов, которые направлены на урегулирование наиболее важных общественных отношений. С помощью сравнительно правового метода исследованы названия соответствующих уголовных законов в зарубежных государствах, таких как Австралия, Австрия, Польша, Израиль. В статье критически рассмотрен ряд предложений, высказанных по названию как действующего уголовного законодательства, так и будущего закона об уголовной ответственности. Обращено внимание также на то, что название рассматриваемой отрасли права, которое должно быть урегулировано новым кодифицированным актом, также должно соответствовать его названию. Анализ европейского права показал, что можно выделить три основные позиции в понимании сущности происхождения названия отрасли права, рассматриваемой в данной работе. И эти позиции зависят от того, какая именно идея положена в основу отрасли права.

Приведены обоснованные выводы о сохранении преемственности в названии будущего закона об уголовной ответственности – «Уголовный кодекс Украины», поскольку он должен являться главным источником уголовного права. Таким образом, название законодательного акта должно отражать ту область права, которую он непосредственно регулирует.

Ключевые слова: уголовное законодательство, систематизация, кодификация, кодекс, уголовный, нормативно-правовой акт, реформация уголовного права, Уголовный кодекс Украины.

Myslyvyi V. A., Nevechera S. A. What should be the name of the new criminal law?

Issues related to the title of the new criminal law in connection with its reform have been considered. The degree of elaboration of the problem is highlighted, as well as the etymology

of the words “criminal” and “code” is thoroughly studied for detailed elaboration of the questions and achievement of the purpose of the article. Certain provisions of the theory of state and law have used for determining the essence of the systematization of legislation by codification. A number of legal prescriptions of ancient times have mentioned to better understanding the issues related to the regulation of criminal law. Examples of criminal, civil and economic codes of European states and other countries of the world are given in proving the position on the relevance and compliance with modern legal realities of the “code” category. It was also noted that the current Ukrainian legislation consists of 25 codes aimed at regulating the most important public relations. The names of relevant criminal laws in foreign countries, such as Australia, Austria, Poland, and Israel, were studied using the comparative law method. The article critically examines a number of proposals made on the title of both the current criminal law and the future law on criminal liability. The analysis of European law has shown that there are three main positions on the understanding of the origin of the name of the field of law, which is considered in this paper. And these positions depend on the idea underlying the field of law.

Reasonable conclusions are given on maintaining the continuity in the title of the future law on criminal liability – “Criminal Code of Ukraine”, as it should be the main source of criminal law. Thus, the title of the legislative act should reflect the area of law that it directly regulates.

Key words: criminal legislation, systematization, codification, code, criminal, normative legal act, reform of criminal law, Criminal Code of Ukraine.